

Norsk institutt for naturforskning

Pilegrimsleder og stedsutvikling

Hogne Øian
Odd-Inge Vistad

Heritage routes

- Forskningsprosjekt utført av NINA, samarbeid med NIKU og Ruralis (tidligere Senter for bygdeforskning).
- Hvordan kan kulturarv og kulturmiljøer kan bidra til stedsutvikling
 - ▶ Pilegrimsleden fra Oslo, via Gudbrandsdalen til Nidarosdomen i Trondheim
 - ▶ Telemarkskanelen
- Kulturarv blitt omgitt av forskjellige aktører med ulike interesser og målsetninger.

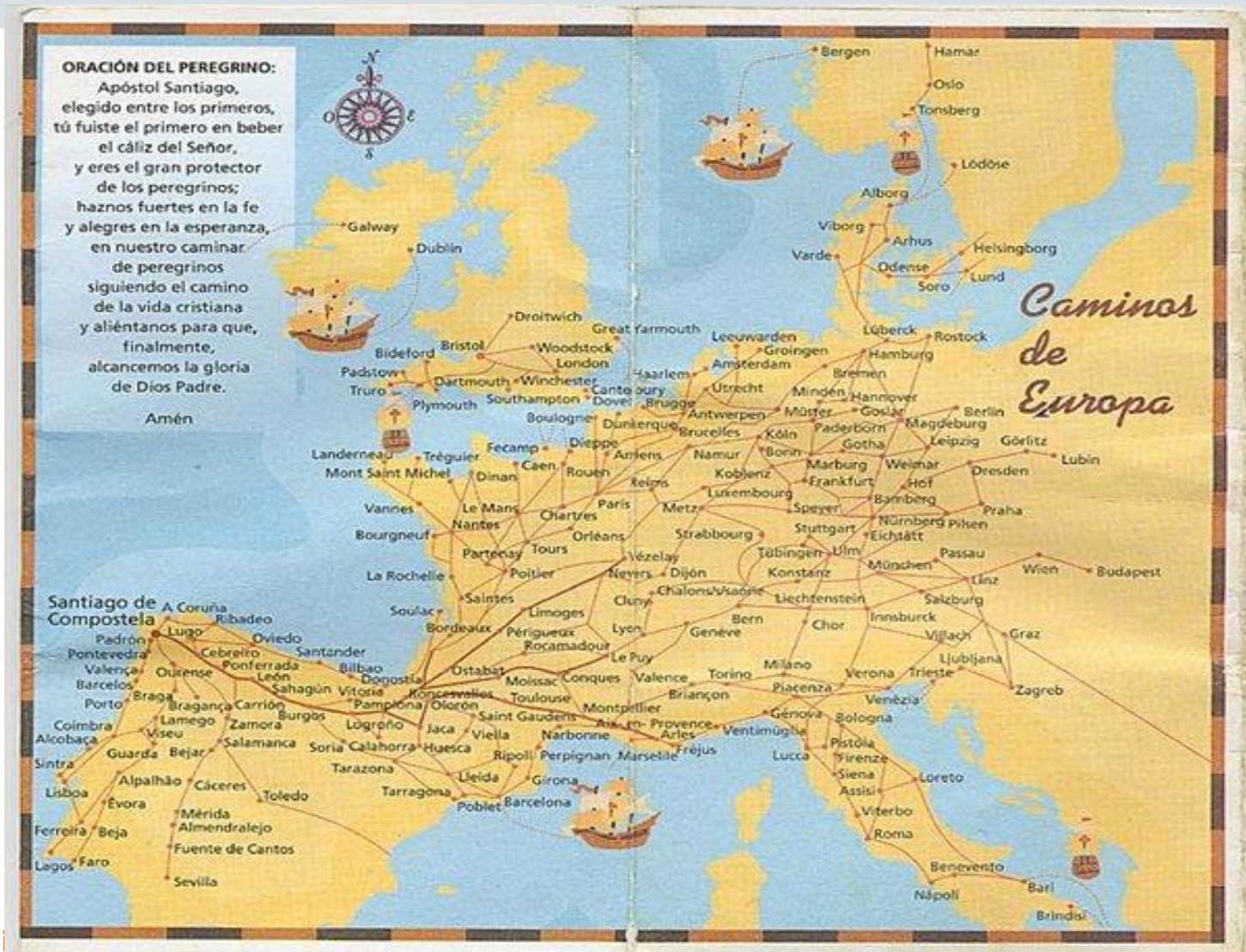
Turisme stedsutvikling

- Destinasjon, del av en destinasjon, utenfor destinasjoner
- Bærekraftig
- Økonomisk, sosialt, miljømessig
- Initiert ovenfra eller nedenfra?
- Samarbeidsformer
- Hva slags turisme – gjennomreise vs. flere dager

Bærekraft?

Pilegrimsleder i Europa

Gudbrandsdalsleden

- «Gjenoppfunnet» på 90-tallet med mange målsetninger:
 - ▶ **Friluftsliv, religiøs og kulturell arv, miljøvennlig turisme, verdiskapning**
- Europeisk kulturrute i 2010
- Jevn økning i antall vandrere
- Naturopplevelse og friluftslivaspektet dominerer
- Sentralisert forvaltning
- Sterkere reiselivsprofilering

Pilgrimsvandrere

- Bruker lite penger og bærer lite med seg
- Passerer igjennom lokalsamfunnene
- Mangfoldig gruppe
- Varierende lengder
- Reiselivsinnpakning

Noen tall

	Antall i 2018	Økning fra 2017
Langvandring	1 326	10 %
Kortvandring	1 657	7,5 %

- Gudbrandsdalsleden nærmer seg 1 000 hvert år
- Ca. 1/3 er *tyske*, andelen nordmenn har økt betydelig - Nederland og Sverige rundt 10 % hver
- En god del andre europeiske land, også fra andre verdensdeler
- Overvekt av *kvinner*, særlig blant nordmenn
- Færrest mellom 30 og 50
- Mange starter nord for Oslo
- Går alene, i par, større grupper

Survey (n=276)

Motiv/ erfaring	Gjennomsnittscore
Friluftsliv, fysisk utfordring	5.4
Sakte tempo	5.3
Naturopplevelse	5.2
Den indre reisen (det spirituelle/åndelige)	4.7
Lokalsamfunnene (innbyggere, kulturminner)	4.2
Religion	3.8
Gå/være alene	3.7
Felleskap	3.7

Hva gjør pilgrimsvandring særegent?

- Mange likhetstrekk med kulturminneruter og langvandring (DNT-ruter)
 - ▶ Lang og fysisk utfordrende vandring
 - ▶ Kropp og sjel
- Skiller seg fra gjennom den symbolske konteksten
 - ▶ Kulturelle og religiøse arven
 - ▶ Del av nettverk og globalt fenomen
 - ▶ Alternativ måte å vandre på og være turist på (ikke-turisme)

Betydning for lokalsamfunn?

- Pilegrimsvandring skal bidra til å skape økonomiske og andre verdier i lokalsamfunnene og kommunen
- Mange av lokalsamfunnene og kommunene pilegrimsleden binder sammen befinner seg i *marginene* av den store turiststrømmen
- Destinasjonen er pilegrimsleden i seg selv, ikke lokalsamfunn.
- Ovenfra og ned forvaltning: Nasjonale pilgrimsenter og regionale pilgrimsentre.
- En mindre gruppe med flere hatter er aktive i kommunene
- *Økt lokal bruk* av leden til friluft, delvis kombinert med fokus på lokale kulturminner.

Konklusjon

- Sammenlignet med mye annen turisme, vanskelig å utnytte økonomisk
- Sosial og kulturell verdiskapning har større potensial?
- Møteplasser mellom pilgrim�er og lokalbefolkning (f.eks. arrangementer langs leden)
- Fra en kuriositet til lokal betydning
 - ▶ **Nye former for friluftsliv, i en kulturminnekontekst**
 - ▶ **Lokal identitet (lokale kulturminner, lokalsamfunnet del av noe større)**
 - ▶ **Knytte til lokale kulturminner, gi de en ny kontekst**
- Miljømessig bærekraft
- Kommersialisering er et dilemma

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger

Foto. A. Staverløkk